

แฮนดิแคพ

ความหมาย

“แฮนดิแคพ” (Handicap) ในปัจจุบัน หมายถึง บุคคลที่หย่อนสมรรถภาพ ซึ่งส่วนมากเป็นผู้พิการ คือ มีความบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นปฐมเหตุ

ประวัติ

คำว่า “แฮนดิแคพ” (handicap) มาจากคำว่า “แฮน-อิน-แคพ” (hand in cap) เป็นเกมการเสี่ยงโชค หรือการพนันอย่างหนึ่งของชาวยุโรปสมัยโบราณ แต่ไม่ทราบวิธีเล่นอย่างแท้จริงว่าเป็นอย่างไร ตามที่เล่าต่อกันมา มีความว่า เกมการเล่นเสี่ยงโชคนี้ เล่นง่าย ไม่ต้องเตรียมการอย่างใด เพียงให้ผู้เล่นหรือผู้เข้าแข่งขันแต่ละคน ทาย ราคาสิ่งของอย่างหนึ่งที่กำหนดขึ้น แล้วจดไว้ว่าเป็นราคาเท่าใด เมื่อผู้เข้าแข่งขันทายผิด ไปเป็นราคาสูง หรือต่ำกว่าราคาที่กำหนดไว้เท่าใด ก็ให้ผู้ทายผิดนั้น จ่ายเงิน (คงเป็นเหรียญ ษาปณ์) ตามจำนวนที่ทายผิด ไปนั้นลงในหมวกแคพ (cap) ใบหนึ่งซึ่งจะเป็นของใครก็ได้ที่วางหงายไว้ต่อหน้าผู้เข้าแข่งขันและกรรมการ เนื่องจากยุโรปเป็นประเทศที่มีอากาศหนาวเย็นเกือบตลอดปี ชาวยุโรปนิยมสวมหมวกกันเกือบทุกคน จึงไม่เป็นการยากลำบากที่จะหาหมวกสักใบหนึ่งมาใช้ในการเล่นเกมประเภทนี้ ส่วนการตีราคาสิ่งของที่ให้ผู้เข้าแข่งขัน ทายแต่ละเกมว่าสิ่งของนั้นเป็นราคาเท่าใด จะมีกรรมการ ผู้หนึ่งหรือคณะหนึ่ง เรียกว่า “อัมไพร์” (umpire) เป็นผู้กำหนดไว้ก่อนเริ่มการแข่งขันโดยไม่ให้ผู้เล่นที่เข้าแข่งขัน ทราบ ผู้เล่นที่เข้าแข่งขันเกมหนึ่ง ๆ มิได้หลายคน เมื่อทุกคนทายสิ่งของนั้นเสร็จเรียบร้อยแล้ว จะประกาศราคาที่กำหนดให้ทุกคนทราบทั่วกันว่าเป็นราคาเท่าใด ผู้ทายผิด สูงหรือต่ำกว่าราคาที่กำหนดก็ต้องใส่เงินตามจำนวนที่ขาดเกินลงในหมวกแคพทุกคนที่เข้าแข่งขันจนครบถ้วน ผู้ที่ทายถูกตรงราคาที่กำหนด เมื่อได้เงินมาเรียบร้อยแล้ว กรรมการจะนำเงินจำนวนนั้นมาเฉลี่ยแบ่งเท่า ๆ กันเท่า จำนวนผู้เข้าแข่งขัน เพื่อแจกให้ผู้เข้าแข่งขันรับไป ซึ่งจะ

เป็นภายหลังหักค่าใช้จ่ายถ้ามี เช่น เป็นค่าบริการหรือเป็นค่าตอบแทนกรรมการ เป็นต้น

การพนันแบบแฮนอินแคพนี้ใช้เวลาในการเล่นต่อเกมหนึ่ง ๆ ไม่มาก และเล่นที่ไหน เมื่อใด ก็คน ก็ได้ นอกจากผู้เล่นจะได้เสียเงินกันไม่มากนักยังได้รับความสนุก ทั้งยังเป็นการแสดงถึงความสามารถของผู้เข้าแข่งขัน แต่ละคนว่าทายได้เก่งมากน้อยเพียงใด ผู้ทายถูกไม่ต้องเสียเงินและยังได้เงินส่วนเฉลี่ยด้วย ส่วนผู้ทายผิดด้วยเหตุใดก็ตาม นับว่าเป็นผู้หย่อนสมรรถภาพและต้องเสียเงิน เกมการพนันหรือการแข่งขันแบบนี้ แสดงว่า ความสามารถหรือสมรรถภาพของแต่ละคนมีไม่เท่ากัน เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงเป็นแนวทางให้เกิดมี การต่อ กันขึ้นในการแข่งขันประเภทต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เข้าแข่งขันมีโอกาสชนะเท่า ๆ กัน หรือแพ้-ชนะกันไม่มากนัก การพนันแบบมีแฮนอินแคพหรือการต่อให้กันจึงแพร่หลายมาก ในระยะต่อมา การเรียกชื่อ เกม ก็เร็วขึ้นและสั้นเข้าจนกลายเป็นคำเดียว คือ “แฮนดิแคพ” (handicap)

เมื่อคำว่า แฮนดิแคพ ถูกนำมาใช้ในความหมายถึง การรับประกันความเสมอภาค และสนับสนุนการแข่งขัน ให้มีความยุติธรรมต่อผู้เข้าแข่งขัน ผู้ที่มีความสามารถน้อยกว่าปกติก็มีโอกาสได้เข้าแข่งขัน โดยได้รับแฮนดิแคพ หรือการต่อ เช่น การวิ่งแข่งหรือการแข่งขันเรือ จะมีการต่อระยะทางให้ หรือใช้ระยะทางเท่ากันแต่ต่อเวลาให้ ในการแข่งขันยิงปืนก็ให้ผู้ที่มีความสามารถน้อยกว่ายิงในระยะทางไกลเป้ากว่า ส่วนการแข่งขันบิลเลียดก็มีการต่อแต้มให้ฝ่ายที่มีความสามารถน้อยกว่า โดยผู้ทีเก่งกว่าต้องทำแต้มมากกว่า หรือในการแข่งขันคริกเก็ต (cricket) ก็ต่อให้ฝ่ายที่มีความสามารถน้อยกว่าด้วยการลดจำนวนผู้เล่นของฝ่ายที่เก่งกว่าน้อยตัวลง เช่น ให้มีผู้เล่นเพียง ๑๐ หรือ ๘ คน เพราะการเล่นคริกเก็ตตามปกติใช้ผู้เล่นฝ่ายละ ๑๑ คน ถ้าเป็นการเล่นหมากรุกหรือหมากรอกฮอส ฝ่ายที่เก่งกว่าจะลดตัวหมากให้น้อยลงกว่า ผู้ที่ไม่เก่ง สำหรับการแข่งขันกอล์ฟก็ต่อให้ผู้ด้อยฝีมือ คือ

ให้มีแต้มต่อหรือเสียแต้มมากเกินไปและลดต้นทุนลงมาตามความสามารถหรือฝีมือของแต่ละคน ส่วนการแข่งขันม้า ก็ใช้วิธีถ่วงน้ำหนักหรือใส่น้ำหนักบนหลังม้าที่วิ่งเร็วกว่าม้าที่วิ่งช้า โดยเฉพาะการให้เสียแต้มแข่งเริ่มแพร่หลายในประเทศอังกฤษก่อนประเทศอื่น ตั้งแต่คริสต์ศตวรรษที่ ๑๘ เป็นต้นมา คือ ให้เสียแต้มแก่ หรือถ่วงน้ำหนักด้วยการให้ม้าที่จะเข้าวิ่งแข่งรับน้ำหนักรวมทั้งน้ำหนักผู้ขี่เท่า ๆ กันก่อนม้าตัวใดวิ่งเร็วก็เพิ่มน้ำหนักขึ้นอีกตามส่วนต่อมาให้เสียแต้มแก่ด้วยการพิจารณาอายุของม้า เช่น ม้าแก่ให้รับน้ำหนักน้อยกว่าม้าหนุ่ม เป็นต้น ในการแข่งขันเป็นทางการจะมีกรรมการที่มีความรู้ความชำนาญเป็นผู้พิจารณาว่าจะให้ม้าตัวใดรับน้ำหนักเท่าใด ผู้เป็นกรรมการเรียกว่า แฮนด์แค็ปเปอร์ (handicapper) กรรมการผู้ให้เสียแต้มแก่เหล่านี้สโมสรรนกันม้าแข่ง เป็นผู้แต่งตั้งถ้าเจ้าของม้าแข่งเห็นว่าม้าของตนถูกถ่วงน้ำหนักมากเกินไปไม่มีทางวิ่งชนะม้าตัวอื่น อาจประท้วงหรือถอนม้าของตนออกจากการแข่งขันก็ได้ ตามกฎของสโมสรรนกันม้าแข่งกำหนดให้ม้าทุกตัวรับน้ำหนักรวมทั้งน้ำหนักผู้ขี่ด้วยอย่างต่ำไม่น้อยกว่า ๖ สโตน (stone) (หนึ่งสโตนเท่ากับ ๑๔ ปอนด์) ในแต่ละเที่ยวของการแข่งขัน

หลังสงครามโลกครั้งที่สอง มีทหารและประชาชนเจ็บป่วยถึงพิการทุพพลภาพจำนวนมาก เพื่อไม่ให้ทรัพยากรมนุษย์จำนวนนี้สูญเปล่า จึงเกิดการฟื้นฟูสมรรถภาพ (rehabilitation) ให้บุคคลเหล่านี้อย่างจริงจังโดยเฉพาะในยุโรปและสหรัฐอเมริกา คนพิการทุพพลภาพสมัยก่อนหน้านั้นมีคำเรียกอยู่สองคำ คือ คำหนึ่งเรียกว่า ครีพเพิล (cripple) ซึ่งหมายถึงบุคคลที่ไม่สามารถประกอบโรค อุบัติเหตุ หรือแต่กำเนิด รวมเรียกว่า ผู้พิการหรือคนพิการในภาษาไทย และในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ นิยามว่า เสียไปจากสภาพเดิม เสียอวัยวะมีแขนขา เป็นต้น ส่วนอีกคำหนึ่งเรียกว่า อินวาลิด (invalid) ซึ่งหมายถึง ผู้เจ็บป่วยเรื้อรัง รักษาไม่หาย ทำการงานไม่ได้เช่นคนปกติ รวมเรียกว่า ผู้ทุพพลภาพ และในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.๒๕๒๕ นิยามว่า หย่อนกำลังความสามารถที่จะประกอบการทำงานตามปกติได้ เมื่อวิทยาการฟื้นฟู

สมรรถภาพคนพิการเจริญก้าวหน้ามากขึ้น คำว่า ครีพเพิล และ อินวาลิด จึงเลิกใช้โดยมีคำใหม่ ซึ่งมีความหมายรัดกุมเหมาะสมกว่ามาใช้แทนจนแพร่หลายถึงปัจจุบันคือ คำว่า ดิสอะเบิ้ลด์ (disabled) ซึ่งหมายถึงบุคคลที่ไม่มีความสามารถเท่าเทียมคนปกติ คือ ตรงข้ามกับคำว่า เอเบิล -บอดี้ (able-bodied) หรือคนปกติ โดยถือเอาความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่การงานเป็นเกณฑ์ อย่างไรก็ตาม ดิสอะเบิ้ลด์ นี้หมายถึงบุคคลที่มีความผิดปกติ (defects) มีความบกพร่อง (impairment) และไม่มีความสามารถ (disability) ทางร่างกายและหรือจิตใจ ส่วนในภาษาไทยยังคงรวมเรียกว่า ผู้พิการหรือคนพิการ เช่นเดิม ส่วนคำว่า ผู้ทุพพลภาพ (invalid) นั้น ในปัจจุบันไม่มีการใช้อีกต่อไปเพราะถือว่าผู้พิการทุกคนฟื้นฟูสมรรถภาพได้และคงไม่อยู่ในสภาพทุพพลภาพ

คำว่า แฮนด์แค็ป ถูกนำมาใช้เรียกบุคคลที่หย่อนสมรรถภาพพร้อม ๆ กับคำว่า ดิสอะเบิ้ล แต่มีความหมายแตกต่างกันไป คือ หมายถึงผู้พิการที่ยังมีความสามารถเหลืออยู่แต่หย่อนสมรรถภาพทางการปฏิบัติหน้าที่การงานและหรือการแข่งขันเกมส์กีฬาต่าง ๆ บางประเภท จึงแยกเรียกว่า ผู้หย่อนสมรรถภาพ แทนผู้พิการ และมีหน่วยงาน องค์กรหลายหน่วยใช้คำว่า แฮนด์แค็ป แทนคำว่า ดิสอะเบิ้ลด์ เช่น ในเรื่องนันทนาการและการกีฬาว่า สำหรับผู้หย่อนสมรรถภาพ (for the Handicapped) เป็นต้น

ความเกี่ยวข้องของคำอื่นที่มีความหมายใกล้เคียงกับการหย่อนสมรรถภาพ

เนื่องจากความหมายของคำที่ใช้คล้ายคลึงกันและเกี่ยวเนื่องกับคำว่า แฮนด์แค็ป มีหลายคำ เพื่อความเข้าใจอันดีและป้องกันความสับสนในการใช้ของแต่ละคำ องค์กรอนามัยโลก (World Health Organization – WHO) ได้บัญญัติศัพท์เกี่ยวกับชื่อโรคต่าง ๆ เรียกว่า The WHO International Classification of Diseases (ICD) ขึ้นเมื่อ ค.ศ.๑๙๘๐ และเสนอให้ประเทศต่าง ๆ ใช้เหมือนกัน โดยเฉพาะคำว่า แฮนด์แค็ป (handicapped) นั้น ให้เหตุผลว่า บุคคลที่เจ็บป่วยย่อมมีการเปลี่ยนแปลง

การปฏิบัติกิจวัตรประจำวันหรือหน้าที่ประจำในการดำรงชีวิต รวมทั้งบทบาททางสังคมไปบ้างไม่มากก็น้อย ถ้าเจ็บป่วยเป็นเวลานาน เช่น โรคเรื้อรังหรือมีอาการรุนแรง ย่อมทำให้สภาพและบุคลิกลักษณะของบุคคลนั้นเปลี่ยนแปลงไปจากปกติแน่นอน เช่น ในระยะแรก ๆ จะมีความบกพร่อง (impairment) ในการปฏิบัติงานขึ้นก่อน ต่อไปเกิดความไม่สามารถ (disability) ในการปฏิบัติงานนั้น เมื่อเป็นเช่นนี้ย่อมเกิดความไม่เท่าเทียมกับผู้อื่น กลายเป็นผู้หย่อนสมรรถภาพ (handicapped) ไปฉะนั้น คำทั้ง ๓ คำที่กล่าวมาข้างต้นจึงมีความหมายต่างกันและเพื่อให้เข้าใจในความหมายชัดเจนยิ่งขึ้น จึงให้รายละเอียดเพิ่มเติมพร้อมตัวอย่างประกอบ ดังนี้

คำว่า **ความบกพร่อง** (impairment) หมายถึง ความสูญเสีย (loss) หรือ ความไม่มี (absence) หรือ ความผิดปกติ (abnormality) ในทางจิตวิทยา (psychological) ทางสรีรวิทยา (physiological) และหรือทางกายวิภาคศาสตร์ (anatomical) ของอวัยวะอย่างหนึ่งอย่างใด หรือหลายอย่างรวมกัน เป็นผลให้เกิดความ**ไม่สามารถ** (disability) ซึ่งจะมากหรือน้อยก็แล้วแต่และเป็นเพราะมีความจำกัด (limitation) หรือการไร้ความสามารถ (inability) ที่จะปฏิบัติกิจกรรม (activity) อย่างหนึ่งอย่างใด ทั้งนี้เป็นผลจากความบกพร่อง ส่วนคำว่า **ผู้หย่อนสมรรถภาพ** (handicapped) หมายถึงผู้ที่เสียเปรียบ เช่น ทางร่างกาย หรือมีความคล่องแคล่วว่องไวเฉลียวฉลาดน้อยกว่าคนปกติในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน ทางสังคม และทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นผลจากผู้นั้นมีความบกพร่องและความไม่สามารถทางร่างกายหรือจิตใจเป็นต้นเหตุ

ตัวอย่างที่ช่วยให้เข้าใจความหมายดียิ่งขึ้น มีดังต่อไปนี้ คือ

ตัวอย่างที่หนึ่ง เกี่ยวกับการสูญเสียอวัยวะ บางส่วนที่มองเห็นได้ด้วยตา เช่น บุคคล ผู้หนึ่งได้รับอุบัติเหตุ ถูกตัดขาข้างหนึ่ง บุคคลนี้เกิดความบกพร่องคือ ขาดขาไปข้างหนึ่ง เป็นผลให้เกิด **ความไม่สามารถ** คือ การเดินช้าและไม่ถนัด และทำให้มี **ความหย่อนสมรรถภาพ** คือ สมรรถภาพในการทำงานลดลง เพราะ

เดินไม่ถนัด นอกจากนั้นยังทำให้ร่วมกิจกรรมทางสังคมลดลงด้วย เช่น การเล่นกีฬา การเดินร่ำไม่สะดวก ความสัมพันธ์ต่อญาติมิตรครอบครัวและชุมชนน้อยลง

ตัวอย่างที่สอง เกี่ยวกับอวัยวะทุกส่วนมีอยู่ครบ แต่อวัยวะบางส่วนทำงานไม่ได้ตามปกติ เช่น บุคคลผู้หนึ่งมีความดันเลือดสูง ต่อมาเส้นเลือดในสมองแตกหรือถูกอุดตัน ทำให้พูดไม่ชัด (dysphagia) และแขนขาด้านหนึ่งเป็นอัมพาต (hemiplegia) บุคคลผู้หนึ่งเกิด **ความบกพร่อง** คือ มีความดันเลือดสูงและสมองบางส่วนทำงานไม่ปกติทำให้เกิด **ความไม่สามารถ** คือ ความสามารถในการพูดน้อยลงและไม่ปกติ ความสามารถในการเดินลดลงและการใช้แขนข้างที่เป็นอัมพาตไม่ถนัดและไม่มีแรงทำให้มี **ความหย่อนสมรรถภาพ** คือ เดินไม่ได้เช่นคนปกติ สมรรถภาพในการเคลื่อนไหวที่เคยมีลดลง

ตัวอย่างที่สาม เกี่ยวกับความผิดปกติที่เห็นได้ชัดและน่าเกลียดน่ากลัว เช่น หญิงผู้หนึ่งถูกไฟไหม้บริเวณหน้าและแขนซ้ายเมื่อหายแล้วมีแผลเป็นมาก หญิงผู้หนึ่งเกิด **ความบกพร่อง** คือมีแผลเป็นจากไฟไหม้บริเวณหน้าทำให้ดูน่าเกลียดน่ากลัว เกิด**ความไม่สามารถ** คือการเคลื่อนไหวแขนซ้ายลดลง การรับรู้ความรู้สึก ร้อนเย็น เจ็บปวดบริเวณแผลเป็นทั้งที่แขนและที่หน้าลดลงทำให้เกิด **ความหย่อนสมรรถภาพ** คือ สมรรถภาพในการทำงานบ้านน้อยลง การติดต่อกับผู้อื่นไม่ราบรื่น เพราะมีสภาพน่าเกลียดน่ากลัว ทั้งญาติมิตรชุมชน และชีวิตในครอบครัวก็ห่างเหิน ขาดความเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน

ตัวอย่างที่สี่ เกี่ยวกับโรคจิต เช่น หญิงผู้หนึ่งแต่งงานแล้วมีบุตรสองคน มีประวัติเป็นโรคจิตเภท (schizophrenia) หญิงผู้หนึ่งเกิด **ความบกพร่อง** คือ บางครั้งได้ยินเสียงหลอน (auditory hallucinations) กังวลใจและความสนใจในเรื่องต่าง ๆ น้อย ทำให้มี **ความไม่สามารถ** คือ อารมณ์อ่อนไหว ไม่มั่นคง เปลี่ยนแปลงง่าย ความสนใจและความเอาใจใส่เรื่องต่าง ๆ ไม่ดี ไม่เผชิญกับความจริง เป็นผลให้เกิด**ความหย่อนสมรรถภาพ** คือ ไม่สนใจ ไม่เอาใจใส่บุตรเท่าที่ควร ทำงานบ้าน

ไม่ดี ไม่รักษาสุขภาพและไม่เอาใจใส่ตัวเอง ความใกล้ชิดกับครอบครัวและญาติมิตรลดลง

คำว่า แขนงคิแก็พ ที่หมายถึงบุคคล และเรียกว่า ผู้ห้อยอนสมรรถภาพ นี้จะต้องมากและค่อนข้างถาวร ดังนั้นตัวอย่าง เช่น หลิงครรร์แก็พหนึ่งไปซื้อของในห้างสรรพสินค้า การก้มตัวลงหยิบของใส่รถเข็นและเข็นรถไม่ถนัดเพราะท้องใหญ่เกะกะ กรณีทางแพทย์ไม่ถือว่าหลิงครรร์แก็พมีความบกพร่อง แต่มีความห้อยอนสมรรถภาพชั่วคราวขณะครรร์แก็พเท่านั้น

โดยสรุป คำว่า แขนงคิแก็พ หรือแฮน-อิน-แก็พ นี้ เป็นชื่อเกมการเสี่ยงโชคหรือการพนันสมัยโบราณชนิดหนึ่ง

ที่นิยมเล่นกันในประเทศทวีปยุโรป ต่อมากำนี้ถูกนำมาใช้ในการแข่งขันกีฬาประเภทต่าง ๆ โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนได้เข้าแข่งขันเท่า ๆ กัน ถ้าผู้ใดห้อยอนความสามารถก็ “ต่อ” ให้ด้วยวิธีการต่าง ๆ การต่อ หมายถึง การให้แฮนคิแก็พนั่นเอง ในที่สุดคำว่า แฮนคิแก็พถูกนำมาใช้เรียก บุคคลที่ห้อยอนสมรรถภาพ ซึ่งส่วนมากเป็นผู้พิการ คือ มีความบกพร่องอย่างหนึ่งอย่างใดเป็นปฐมเหตุอย่างไรก็ดี คำว่า ผู้ห้อยอนสมรรถภาพ (handicapped) ให้ความรู้สึกดีกว่าคำว่า ผู้พิการ (disabled) แต่โดยแท้จริงแล้วสภาพคงไม่แตกต่างกันมากนัก

พลอากาศโทนายแพทย์สดับ ธีระบุตร

บรรณานุกรม

- The Encyclopedia Britannica.** V.11, p.148. 14th ed. Chicago : R.R. Donnelley & Sons, 1954.
Nelson's Encyclopedia. V.5 p. 439. Edinburg : Thomas Nelson & Sons, 1967.
The New Encyclopedia Britannica. V.5 p.680. 15th ed. Chicago : Encyclopedia Britannica Inc., 1988.
 So Sethaputra. **New Model English – Thai Dictionary.** Desk ed. Bangkok : Thai Wattana Panich, nd.
 Yeo, I. 'Objectives of the ACROD National Committee on Recreation for the Handicapped and the Purposes of the Australian Conference on Recreation for the Handicapped, **Report on the Australian Conference on Recreation for the Handicapped.** Melbourne, 1974.